

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

9 septembrie 2015(*)

„Trimitere preliminară – Lucrători migranți – Securitate socială – Legislație aplicabilă – Navigatori de pe Rin – Certificatul E 101 – Forță probantă – Sesizarea Curții – Obligație de trimitere”

În cauzele conexe C-72/14 și C-197/14,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch (Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Țările de Jos) și de Curtea Supremă a Țărilor de Jos (Hoge Raad der Nederlanden), prin deciziile din 7 februarie și din 28 martie 2014, primite de Curtea la 10 februarie și, respectiv, la 18 aprilie 2014, în procedurile

X

împotriva

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14),

și

T. A. van Dijk

împotriva

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), președinte de cameră, și domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça și C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru X și pentru domnul van Dijk, de M. J. van Dam, avocat;
- pentru guvernul olandez, de M. Bulterman, de M. de Ree, de H. Stergiou și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Möller, în calitate de agenți;

- pentru guvernul elen, de E. M. Mamouna, de M. Tassopoulou și de A. Samoni-Rantou, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de D. Martin și de W. Roels, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 mai 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, precum și a articolelor 10c-11a și a articolelor 12a și 12b din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a modalităților de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71, în versiunea lor modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum au fost modificate prin Regulamentul (CE) nr. 647/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 aprilie 2005 (JO L 117, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 211, denumite în continuare „Regulamentul nr. 1408/71” și, respectiv, „Regulamentul nr. 574/72”), precum și interpretarea articolului 267 al treilea paragraf TFUE.

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a două litigii între X, pe de o parte, și Inspecteur van Rijksbelastingdienst (inspector al autorității fiscale naționale), pe de altă parte, și domnul van Dijk, pe de o parte, și Staatssecretaris van Financiën (secretarul de stat pentru finanțe), pe de altă parte, în legătură cu deciziile de impunere care îi priveau.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

3 Acordul cu privire la securitatea socială a navigatorilor de pe Rin, adoptat de Conferința guvernamentală înșcrinată cu revizuirea Acordului din 13 februarie 1961 cu privire la securitatea socială a navigatorilor de pe Rin, semnat la Geneva la 30 noiembrie 1979 (denumit în continuare „Acordul cu privire la navigatorii de pe Rin”), prevede la articolul 2 alineatul (1):

„Sub rezerva dispozițiilor alineatului (2) al articolului 9 și ale articolului 54, prezentul acord se aplică, pe teritoriul părților contractante, tuturor persoanelor care sunt sau au fost supuse în calitate de navigatori de pe Rin legislației uneia sau mai multor părți contractante, precum și membrilor familiilor acestora și urmașilor lor.”

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1408/71

4 Articolul 6 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că acest regulament înlocuiește, în principiu, dispozițiile oricărei convenții de securitate socială la care sunt părți fie exclusiv state membre, fie cel puțin două state membre și unul sau mai multe alte state.

5 Intitulat „Dispoziții internaționale neafectate de prezentul regulament”, articolul 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că, fără a aduce atingere dispozițiilor

articolului 6 din acest regulament, continu? s? se aplice dispozi?iile din Acordul cu privire la navigatorii de pe Rin.

6 Titlul II din Regulamentul nr. 1408/71, care cuprinde articolele 13-17a, con?ine norme privind stabilirea legisla?iei aplicabile în materie de securitate social?.

Regulamentul nr. 574/72

7 Intitulat „Aplicarea dispozi?iilor regulamentului privind stabilirea legisla?iei aplicabile”, titlul III din Regulamentul nr. 574/72 stabile?te modalit??ile de aplicare a articolelor 13-17 din Regulamentul nr. 1408/71.

8 În special articolele 10c-11a ?i articolele 12a ?i 12b din Regulamentul nr. 574/72 prev?d c? institu?ia desemnat? de autoritatea competent? a statului membru a c?rui legisla?ie r?mâne aplicabil? în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (d), al articolului 14 alineatul (1) litera (a) ?i alineatul (2) literele (a) ?i (b), al articolului 14a alineatul (1) litera (a) ?i alineatele (2) ?i (4), al articolului 14b alineatele (1), (2) ?i (4), al articolului 14c litera (a), al articolului 14e ?i al articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71 elibereaz? un certificat, denumit „certificatul E 101”, care atest? c? lucr?torul în cauz? este supus legisla?iei respectivului stat membru.

Litigiile principale ?i întreb?rile preliminare

Cauza C?72/14

9 X este un resortisant olandez care, în cursul anului 2006, locuia în ??rile de Jos ?i lucra ca timonier pe o motonav? înmatriculat? în ??rile de Jos.

10 În cursul anului 2006, nava respectiv? a navigat în scopuri profesionale nu doar pe Rin, ci ?i, în cea mai mare parte a timpului, pe alte c?i navigabile interioare.

11 Pe de alt? parte, în cursul anului 2006, X figura pe statul de plat? al unei întreprinderi stabilite în Luxemburg.

12 La 25 noiembrie 2004, Ministerul Transporturilor ?i al Gestiunii Apelor (Ministerie van Verkeer en Waterstaat) a emis proprietarei navei, o întreprindere cu sediul în Rotterdam (??rile de Jos), pentru nav?, o atestare privind apartenen?a la naviga?ia pe Rin (Rijnvaartverklaring), în sensul articolului 1 litera h ?i al articolului 5 alineatul 1 din Legea privind transportul pe c?ile navigabile interioare (Wet vervoer binnenvaart).

13 X a solicitat institu?iei competente a Marelui Ducat al Luxemburgului s? fie afiliat la sistemul de securitate social? luxemburghez, solicitare care a fost admis? de aceast? institu?ie. La 1 martie 2006, Uniunea Caselor de Asigur?ri de S?n?tate din Luxemburg (Union des caisses de maladie à Luxembourg) a eliberat un certificat E 101 pentru X pe baza exercit?rii activit??ilor sale.

14 X a întocmit pentru anul 2006 o declara?ie privind impozitul pe venit ?i contribu?iile de asigur?ri sociale pe baza unui venit impozabil ob?inut din activitatea sa profesional? în cuantum de 31 647 de euro. În declara?ia sa, X a solicitat o scutire de contribu?ii de asigur?ri sociale ?i o deducere în vederea evit?rii dublei impuneri. La stabilirea impozitului, inspectorul autorit??ii fiscale na?ionale nu a acordat nici scutirea, nici deducerea solicitat?. În plus, acesta a rectificat calculul impozitului.

15 Astfel, o decizie de impunere a fost emisă în sarcina lui X, cu titlu de impozit pe venit și de contribuții care trebuiau plătite pentru asigurările sociale pentru anul 2006, pe baza unui venit impozabil de 28 914 euro obținut din munca sa.

16 Persoana interesată a formulat o contestație împotriva, printre altele, a deciziei prin care se refuza scutirea de contribuțiile de asigurări sociale pentru anul în cauză. Inspectorul autorităților fiscale naționale a respins această contestație ca nefondată.

17 X a formulat o acțiune împotriva deciziei de respingere a contestației sale în fața Tribunalului din Breda (Rechtbank Breda), care a declarat-o ca nefondată. În aceste condiții, X a formulat apel împotriva hotărârii Tribunalului din Breda la Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch.

18 Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch apreciază că Tribunalul din Breda a statuat în mod întemeiat că X trebuie să fie considerat navigator de pe Rin în sensul Acordului cu privire la navigatorii de pe Rin și că, prin urmare, îi sunt aplicabile normele de stabilire a legislației aplicabile cuprinse în acest acord. Astfel, Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch se întreabă care sunt efectele pe care le poate avea certificatul E 101 eliberat la 1 martie 2006 de instituția luxemburgheză competentă pentru eliberarea acestui tip de certificat.

19 Acesta este contextul în care Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În Hotărârea FTS (C-202/97, EU:C:2000:75), Curtea a statuat că un certificat E 101 emis de o instituție competentă a unui stat membru este obligatoriu pentru instituțiile de asigurări sociale din alte state membre, chiar și atunci când conținutul acestui certificat ar fi inexact. Această concluzie se aplică și în cazuri precum cel din speță, în care normele de stabilire a legislației aplicabile prevăzute în regulament nu sunt aplicabile?

2) Pentru răspunsul la această întrebare prezintă importanță aspectul că instituția competentă nu a intenționat să emită un certificat E 101, dar, din rațiuni administrative, a utilizat în mod conștient și deliberat documente care, datorită formei și conținutului lor, creau impresia unor certificate E 101, în timp ce persoana interesată considera și putea să considere în mod rezonabil că a obținut un astfel de certificat?”

Cauza C-197/14

20 În perioada 1 ianuarie 2007-30 iunie 2007, domnul van Dijk, care avea reședința în Țările de Jos, a fost angajat de Christa Intershipping Sàrl, societate cu sediul în Luxemburg. În special, în această perioadă, domnul van Dijk a lucrat în calitate de căpitan de navă de navigație interioară pe teritoriul mai multor state membre, în principal pe Rin și pe afluenții săi, precum și pe căile de comunicație spre mare ale acestuia.

21 Autoritățile luxemburgheze au eliberat domnului van Dijk un certificat E 101 din care rezultă că îi este aplicabilă legislația luxemburgheză în materie de securitate socială, începând de la 1 septembrie 2004, în temeiul Regulamentului nr. 1408/71.

22 Domnului van Dijk i s-a notificat o decizie de impunere în temeiul impozitului pe venit pentru anul 2007 privind contribuțiile de asigurări sociale, precum și o decizie de impunere privind contribuțiile de asigurări de sănătate pentru același an, calculate pe baza veniturilor sale. Aceste decizii de impunere au fost confirmate în urma unei contestații a domnului van Dijk de către autoritățile fiscale olandeze.

23 După ce a formulat o acțiune împotriva deciziilor de respingere a contestației sale în fața

Tribunalului din Haga (Rechtbank te 's-Gravenhage) și după ce acesta din urmă a confirmat deciziile de impunere în cauză, domnul van Dijk a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Curtea de Apel din Haga (Gerechtshof te 's-Gravenhage).

24 Curtea de Apel din Haga a confirmat hotărârea Tribunalului din Haga. În special, Curtea de Apel din Haga a statuat că persoana interesată trebuia să fie considerată navigator de pe Rin în sensul Acordului cu privire la navigatorii de pe Rin și că, în temeiul articolului 11 alineatul (2) din acordul menționat, îi era aplicabil sistemul olandez de securitate socială. În plus, Curtea de Apel din Haga a statuat că nu putea fi recunoscut nicio valoare juridică certificatului E 101 în discuție, dat fiind că acesta fusese eliberat în temeiul Regulamentului nr. 1408/71, care nu îi era aplicabil domnului van Dijk, în conformitate cu articolul 7 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat.

25 Domnul van Dijk a formulat un recurs împotriva Hotărârii Curții de Apel din Haga la Curtea Supremă a Țărilor de Jos.

26 Din decizia de trimitere reiese că Curtea Supremă a Țărilor de Jos a avut deja ocazia să se pronunțe asupra domeniului de aplicare al certificatului E 101 într-o cauză asemănătoare cu cea în discuție în litigiul principal.

27 Astfel, în hotărârea sa din 11 octombrie 2013 (nr. 12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827), Curtea Supremă a Țărilor de Jos a statuat că nu putea fi recunoscut nicio valoare eliberării certificatului E 101 și că principiul cooperării loiale nu era încălcat întrucât persoana interesată vizată trebuia să fie considerată navigator de pe Rin în sensul articolului 1 litera (m) din Acordul cu privire la navigatorii de pe Rin, supus, în consecință, respectivului acord, iar nu Regulamentului nr. 1408/71.

28 Curtea Supremă a Țărilor de Jos a pronunțat această hotărâre fără a sesiza Curtea cu o întrebare preliminară întrucât considera că soluția reținută nu lăsa loc niciunei îndoieli rezonabile.

29 În schimb, prin decizia din 7 februarie 2014 (nr. 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15), Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch a sesizat Curtea cu două întrebări preliminare care fac obiectul cauzei C-72/14.

30 Astfel, dat fiind că răspunsul la aceste întrebări poate fi pertinent pentru soluționarea litigiului cu care este sesizat, Curtea Supremă a Țărilor de Jos ridică problema dacă poate soluționa acest litigiu, în conformitate cu hotărârea sa din 11 octombrie 2013, fără a sesiza Curtea cu o întrebare preliminară și fără a aștepta răspunsul acesteia la întrebările preliminare adresate de Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch.

31 În special, Curtea Supremă a Țărilor de Jos ridică problema dacă, din moment ce apreciază că soluționarea chestiunii de interpretare a dreptului Uniunii care este invocat în fața sa se impune cu o asemenea evidență încât nu mai lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, condițiile formulate la punctul 16 din Hotărârea Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335) pot fi considerate ca fiind îndeplinite.

32 Acesta este contextul în care Curtea Supremă a Țărilor de Jos a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Având în vedere întrebarea preliminară adresată de o instanță națională de rang inferior, este Curtea Supremă a Țărilor de Jos, în calitate de instanță națională supremă, obligată să adreseze ea însăși o întrebare preliminară Curții sau trebuie să aștepte răspunsul la întrebarea formulată de instanța națională de rang inferior chiar și în cazul în care consideră că aplicarea corectă a dreptului Uniunii în privința aspectului asupra căruia trebuie să se pronunțe se impune

cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile în ceea ce privește modul în care trebuie să se răspundă la această întrebare?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, autoritățile olandeze competente în domeniul securității sociale sunt obligate să ia în considerare un certificat E 101 emis de autoritățile unui alt stat membru chiar și în cazul în care este vorba despre un navigator de pe Rin, astfel încât normele privind stabilirea legislației aplicabile prevăzute de Regulamentul nr. 1408/71 la care se referă acest certificat nu sunt aplicabile conform articolului 7 alineatul (2) litera (a) din acest regulament?”

33 Prin Decizia președintelui Curții din 24 februarie 2015, cauzele C-72/14 și C-197/14 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

34 Din deciziile de trimitere rezultă că reclamanții din litigiul principal sunt navigatori de pe Rin, căror li s-a eliberat un certificat E 101 de către instituția competentă pentru eliberarea acestui tip de certificat în Luxemburg.

35 Din decizia de trimitere în cauza C-72/14 rezultă și că instituția respectivă a considerat că, în temeiul normelor de stabilire a legislației aplicabile avute în vedere de Acordul cu privire la navigatorii de pe Rin, reclamantul din litigiul principal era supus legislației luxemburgheze și că, întrucât, în cadrul acordului menționat, nu există un formular echivalent cu certificatul E 101, instituția respectivă ar fi utilizat certificatul E 101 pentru a atesta afilierea reclamantului din litigiul principal la sistemul social luxemburghez.

36 Acestea sunt premisele de la care trebuie să se pornească pentru a răspunde la întrebările adresate de instanțele de trimitere, prezenta hotărâre necuprinzând nicio apreciere privind calificarea reclamanților din litigiul principal drept navigatori de pe Rin și nici privind legislația națională care le este aplicabilă.

Cu privire la întrebările adresate în cauza C-72/14 și la a doua întrebare adresată în cauza C-197/14

37 Prin intermediul întrebărilor adresate în cauza C-72/14 și al celei de a doua întrebări adresate în cauza C-197/14, care trebuie analizate împreună, instanțele de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, precum și articolele 10c-11a și articolele 12a și 12b din Regulamentul nr. 574/72 trebuie interpretate în sensul că un certificat eliberat de instituția competentă a unui stat membru, sub forma unui certificat E 101, pentru a atesta că un lucrător este supus legislației sociale a acestui stat membru, cu toate că respectivul lucrător intră în domeniul de aplicare al Acordului cu privire la navigatorii de pe Rin, este obligatoriu pentru instituțiile din alte state membre și dacă faptul că instituția emitentă nu avea intenția de a elibera un veritabil certificat E 101, ci a utilizat formularul tip al acestui certificat din rațiuni administrative este pertinent în această privință.

38 În primul rând, trebuie amintit c? certificatul E 101 corespunde unui formular?tip eliberat, conform titlului III din Regulamentul nr. 574/72, de institu?ia desemnat? de autoritatea competent? a statului membru a c?rui legisla?ie în materie de securitate social? este aplicabil?, pentru a atesta supunerea lucr?torilor migran?i, care se afl? în una dintre situa?iile prev?zute de anumite dispozi?ii ale titlului II din Regulamentul nr. 1408/71, legisla?iei respectivului stat membru, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 7 ?i 8 din prezenta hot?râre.

39 Rezult? c? utilizarea certificatului E 101 nu este pertinent? decât în cazul aplic?rii normelor privind stabilirea legisla?iei aplicabile în materie de securitate social?, prev?zute în titlul II din Regulamentul nr. 1408/71, lucr?torilor în cauz?, aspect confirmat de men?iunile incluse în formularul?tip, întrucât men?iunile respective nu vizeaz? alte situa?ii decât cele privind lucr?torii care intr? în domeniul de aplicare al titlului II amintit.

40 Pe de alt? parte, Curtea a declarat c? un astfel de certificat, întrucât creeaz? o prezum?ie de regularitate a afilierii lucr?torilor deta?a?i la sistemul de securitate social? al statului membru unde este stabilit? întreprinderea care a deta?at ace?ti lucr?tori, este obligatoriu pentru institu?ia competent? a statului membru în care sunt deta?a?i ace?ti lucr?tori (Hot?rârea Herbosch Kiere, C?2/05, EU:C:2006:69, punctul 24).

41 Curtea a precizat de asemenea c?, atât timp cât nu este retras sau declarat nevalid de autorit???ile statului membru care l?au eliberat, certificatul E 101 este obligatoriu pentru institu?ia competent? ?i pentru instan?ele statului membru în care sunt deta?a?i lucr?torii (Hot?rârea Herbosch Kiere, C?2/05, EU:C:2006:69, punctul 33).

42 Pe de alt? parte, în m?sura în care certificatul E 101 este obligatoriu pentru aceast? institu?ie competent?, nimic nu ar justifica nerespectarea certificatului respectiv de c?tre persoana care utilizeaz? serviciile unui lucr?tor. În cazul în care are îndoieli cu privire la validitatea certificatului, persoana amintit? trebuie, totu?i, s? informeze institu?ia în cauz? în acest sens (Hot?rârea Banks ?i al?ii, C?178/97, EU:C:2000:169, punctul 47).

43 Trebuie, cu toate acestea, s? se sublinieze c? jurispruden?a amintit? la punctele 40-42 din prezenta hot?râre are în vedere situa?ii în care certificatele E 101 au fost eliberate pentru lucr?tori afla?i sub inciden?a titlului II din Regulamentul nr. 1408/71.

44 Or, certificatele E 101 în discu?ie în litigiul principal au fost eliberate pentru navigatori de pe Rin, dup? cum s?a ar?tat la punctul 34 din prezenta hot?râre.

45 Trebuie s? se aminteasc?, în aceast? privin??, c? articolul 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede c?, f?r? a aduce atingere dispozi?iilor articolului 6 din acest regulament, potrivit c?rora acesta din urm? înlocuie?te, în principiu, dispozi?iile oric?rei conven?ii de securitate social? la care sunt p?r?i fie exclusiv state membre, fie cel pu?in dou? state membre ?i unul sau mai multe alte state, continu? s? se aplice dispozi?iile din Acordul cu privire la navigatorii de pe Rin referitoare la securitatea social? a acestora din urm?.

46 Rezult? c? navigatorii de pe Rin nu intr? în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, ci intr? în cel al Acordului cu privire la navigatorii de pe Rin, astfel încât stabilirea legisla?iei în materie de securitate social? care le este aplicabil? nu se efectueaz? în conformitate cu titlul II din regulamentul men?ionat, ci în conformitate cu respectivul acord.

47 În aceste condi?ii, un certificat eliberat de o institu?ie a unui stat membru, pentru a atesta supunerea unui lucr?tor care are calitatea de navigator de pe Rin legisla?iei acestui stat membru precum certificatele în discu?ie în litigiul principal, nu poate fi considerat certificat E 101, chiar

dac? are forma acestuia ?i independent de aspectul dac? el a fost eliberat de institu?ia desemnat? de autoritatea competent? a unui stat membru în sensul Regulamentului nr. 1408/71 pentru a elibera acest tip de certificat.

48 În consecin??, o astfel de atestare nu poate produce efectele proprii certificatului E 101, printre care se num?r? efectul obligatoriu fa?? de institu?iile altor state membre decât cel din care face parte institu?ia care a eliberat un astfel de certificat.

49 În acest context, faptul c? institu?ia emitent? nu avea inten?ia de a elibera un certificat E 101, ci a utilizat, din ra?iuni administrative, un formular?tip drept referin?? nu este, în spe??, relevant pentru r?spunsul care trebuie dat la întreb?rile adresate.

50 În orice caz, este necesar s? se adauge c? faptul c? un certificat privind un navigator de pe Rin care a fost eliberat sub forma unui certificat E 101 precum cel în discu?ie în litigiul principal nu produce efectele care decurg dintr?un certificat E 101 nu înseamn?, totu?i, c? respectivul certificat este lipsit de orice efect juridic.

51 Având în vedere considera?iile care preced?, trebuie s? se r?spund? la întreb?rile adresate în cauza C?72/14 ?i la a doua întrebare adresat? în cauza C?197/14 c? articolul 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, precum ?i articolele 10c-11a ?i articolele 12a ?i 12b din Regulamentul nr. 574/72 trebuie interpretate în sensul c? un certificat eliberat de institu?ia competent? a unui stat membru, sub forma unui certificat E 101, pentru a atesta c? un lucr?tor este supus legisla?iei sociale a acestui stat membru, cu toate c? respectivul lucr?tor într? în domeniul de aplicare al Acordului cu privire la navigatorii de pe Rin, nu este obligatoriu pentru institu?iile din alte state membre. Faptul c? institu?ia emitent? nu avea inten?ia de a elibera un veritabil certificat E 101, ci a utilizat formularul?tip al acestui certificat din ra?iuni administrative nu este relevant în această privin??.

Cu privire la prima întrebare adresat? în cauza C?197/14

52 Prin intermediul primei întreb?ri din cauza C?197/14, instan?a de trimitere solicit?, în esen??, s? se stabileasc? dac? articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul c? o instan?? na?ional? ale c?rei decizii nu sunt supuse vreunei c?i de atac în dreptul intern precum instan?a de trimitere men?ionat? este obligat? s? sesizeze Curtea atunci când, într?o cauz? asem?n?toare cu cea cu care este sesizat? ?i privind exact aceea?i problematic?, o instan?a na?ional? de rang inferior a adresat o întrebare preliminar? Cur?ii sau dac? este obligat? s? a?tepte r?spunsul dat la această întrebare.

53 Articolul 267 TFUE atribuie Cur?ii competen?a de a se pronun?a cu titlu preliminar atât cu privire la interpretarea tratatelor, cât ?i a actelor adoptate de institu?iile, organele, oficiile sau agen?iile Uniunii, precum ?i cu privire la validitatea acestor acte. Acest articol prevede, la al doilea paragraf, c? o instan?? na?ional? poate adresa asemenea întreb?ri Cur?ii în cazul în care apreciaz? c? o decizie în această privin?? îi este necesar? pentru a pronun?a o hot?râre, iar la al treilea paragraf, c? această instan?? este obligat? s? sesizeze Curtea în cazul în care deciziile sale nu sunt supuse vreunei c?i de atac în dreptul intern (Hot?rârea Melki ?i Abdeli, C?188/10 ?i C?189/10, EU:C:2010:363, punctul 40).

54 Trebuie amintit în special că obligația de a sesiza Curtea cu o întrebare preliminară pe care o prevede articolul 267 al treilea paragraf TFUE cu privire la instanțele naționale ale căror decizii nu pot face obiectul unei căi de atac se înscrie în cadrul cooperării, instituit pentru a asigura buna aplicare și interpretarea uniformă a dreptului Uniunii în toate statele membre, între instanțele naționale, în calitatea acestora de instanțe înscrinate cu aplicarea dreptului Uniunii, și Curte (Hotărârea Cilfit și alții, 283/81, EU:C:1982:335, punctul 7).

55 Curtea a precizat că o instanță ale cărei decizii nu sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern trebuie, atunci când se pune o problemă de drept al Uniunii în cauza dedusă judecătorească, să își îndeplinească obligația de sesizare, cu excepția cazului în care constată că problema invocată nu este pertinentă sau că dispoziția dreptului Uniunii în cauză a fost deja obiectul unei interpretări din partea Curții sau că aplicarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile. Curtea a adăugat că existența unei astfel de posibilități trebuie să fie evaluată în funcție de caracteristicile proprii dreptului Uniunii, de dificultățile specifice pe care le prezintă interpretarea acestuia și de riscul divergențelor de jurisprudență în cadrul Uniunii (Hotărârea Cilfit și alții, 283/81, EU:C:1982:335, punctul 21).

56 În speță, dat fiind că o instanță națională de rang inferior în raport cu instanța de trimitere a sesizat Curtea pentru a o întreba cu privire la o chestiune de drept al Uniunii asemănătoare cu cea care a fost invocată în fața instanței de trimitere și care privește exact aceeași problemă, se pune întrebarea dacă o astfel de împrejurare face să nu fie îndeplinite criteriile care rezultă din Hotărârea Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335) pentru a întemeia existența unui act clar și în special cel potrivit căruia aplicarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile.

57 În această privință, trebuie amintit că numai instanța națională sesizată cu litigiul principal și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare, pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea Eon Aset Menidjmont, C-118/11, EU:C:2012:97, punctul 76).

58 Pe de altă parte, trebuie subliniat că jurisprudența care decurge din Hotărârea Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335) lasă numai instanței naționale sarcina de a aprecia dacă aplicarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile și, în consecință, de a decide să nu adreseze Curții o chestiune de interpretare a dreptului Uniunii care a fost invocată în fața sa (Hotărârea Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punctul 37 și jurisprudența citată) și de a o soluționa sub propria responsabilitate (Hotărârea Cilfit și alții, 283/81, EU:C:1982:335, punctul 16).

59 Rezultă că numai instanțelor naționale ale căror decizii nu pot fi supuse unei căi de atac în dreptul intern le revine sarcina de a aprecia, sub propria responsabilitate și în mod independent, dacă se află în prezența unui act clar.

60 Astfel, deși, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, o instanță supremă a unui stat membru trebuie, desigur, să ia în considerare în examinarea sa împrejurarea că o instanță de rang inferior a adresat o întrebare preliminară, care este încă pendinte în fața Curții, totuși, o astfel de împrejurare nu poate, prin ea însăși, să împiedice instanța națională supremă să constate, în urma unei examinări conforme cu cerințele care decurg din Hotărârea Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335), că se află în prezența unui act clar.

61 În sfârșit, în măsura în care împrejurarea că o instanță de rang inferior a adresat o întrebare preliminară Curții cu privire la aceeași problemă precum cea ridicată în litigiul cu care este sesizată instanța națională care se pronunță în ultimă instanță nu presupune, prin ea însăși, că nu mai pot fi îndeplinite condițiile Hotărârii Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335), astfel încât această ultimă instanță ar putea decide să nu sesizeze Curtea și să soluționeze chestiunea ridicată în fața sa sub propria responsabilitate, trebuie să se considere că o astfel de împrejurare nu impune instanțelor naționale supreme nici să aștepte răspunsul dat de Curte la întrebarea preliminară adresată de instanța de rang inferior.

62 Această constatare este, de altfel, confirmată de jurisprudența Curții potrivit căreia articolul 267 TFUE nu se opune ca deciziile unei instanțe ale cărei decizii sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern și care a sesizat Curtea cu titlu preliminar să continue să fie supuse căilor de atac obișnuite prevăzute de dreptul național, care permit unei instanțe de rang superior să soluționeze ea însăși litigiul care face obiectul trimiterii preliminare și să își asume, astfel, responsabilitatea de a asigura respectarea dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Ordonanța Naționale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, punctele 6-8).

63 Având în vedere considerațiile care preced, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată în cauza C-197/14 că articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern precum instanța de trimitere nu este obligată să sesizeze Curtea pentru simplul motiv că, într-o cauză asemănătoare cu cea cu care este sesizată și privind exact aceeași problemă, o instanță națională de rang inferior a adresat o întrebare preliminară Curții și nici să aștepte răspunsul dat la această întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

64 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

1) Articolul 7 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, precum și articolele 10c-11a și articolele 12a și 12b din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a modalităților de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71, în versiunea lor modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum au fost modificate prin Regulamentul (CE) nr. 647/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 aprilie 2005, trebuie interpretate în sensul că un certificat eliberat de instituția competentă a unui stat membru, sub forma unui certificat E 101, pentru a atesta că un lucrător este supus legislației sociale a acestui stat membru, cu toate că respectivul lucrător intră în domeniul de aplicare al Acordului cu privire la securitatea socială a navigatorilor de pe Rin, adoptat de Conferința guvernamentală înscrisă cu revizuirea Acordului din 13 februarie 1961 cu privire la securitatea socială a navigatorilor de pe Rin, semnat la Geneva la 30 noiembrie 1979, nu este obligatoriu pentru instituțiile din alte state membre. Faptul că instituția emitentă nu avea intenția de a elibera un veritabil certificat E 101, ci a utilizat formularul tip al acestui certificat din rațiuni administrative nu este relevant în această privință.

2) Articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretat în sensul că o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern precum instanța de trimitere nu este obligată să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru simplul motiv că, într-o cauză asemănătoare cu cea cu care este sesizată și privind exact aceeași problemă, o instanță națională de rang inferior a adresat o întrebare preliminară Curții de Justiție a Uniunii Europene și nici să aștepte răspunsul dat la această întrebare.

Semnături

* Limba de procedură: neerlandeza.